

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 105555

148(GHE)

(March, 2020)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 5 વિભાગ અને કુલ 45 પ્રશ્નો અને એક નકશો છે.
- 2) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
- 3) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે
- 4) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખવા.
- 5) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખો.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા 1 થી 10 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. દરેક પ્રશ્નમાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ લખો. પ્રત્યેકનો 1 ગુણ છે. [10]

- 1) ઇતિહાસ ઉપર ભૂમિનો પ્રભાવને મહત્વ આપનાર કોણ હતા ?
(A) કાન્ટ (B) સ્ટ્રાબો
(C) એરિસ્ટોટલ (D) હંટિંગ્ટન
- 2) વિશ્વમાં વસ્તીની દૃષ્ટિએ ભારતનો ક્રમ કયો છે ?
(A) પહેલો (B) બીજો
(C) ત્રીજો (D) ચોથો
- 3) મલેશિયાના કયા લોકો પ્રાથમિક પ્રવૃત્તિ કરે છે ?
(A) પાલિયાન (B) લેપ
(C) રેડ ઇન્ડિયન્સ (D) સેમાંગ
- 4) ભારતના કયા શહેરમાં આઈ.ટી. ક્ષેત્રનું સંકુલ કાર્યરત નથી ?
(A) ગાંધીનગર (B) ભોપાલ
(C) હૈદરાબાદ (D) પૂણે
- 5) એટલેન્ટિક અને પેસેફિક મહાસાગરને જોડતી નહેર કઈ છે ?
(A) પેસેફિક નહેર (B) પનામા નહેર
(C) લિવરપુલ નહેર (D) સુએઝ નહેર

- 6) ભારતમાં સૌ પ્રથમ 1913 માં કઈ ફિલ્મ રજૂ થઈ હતી ?
 (A) રાજા હરિશચંદ્ર (B) આલમ આરા
 (C) પાકિઝા (D) મધર ઈન્ડિયા
- 7) આસિયાન (ASEAN) સંગઠનનું વડું મથક કયું છે ?
 (A) વિયેના (B) કાઠમંડુ
 (C) જાકાર્તા (D) મિન્સક
- 8) નીચેનામાંથી ઔદ્યોગિક કેન્દ્ર કયું છે ?
 (A) જોધપુર (B) જમશેદપુર
 (C) ચંદીગઢ (D) વારાણસી
- 9) રેખા અને સ્તંભ આલેખમાં શું દર્શાવવામાં આવે છે ?
 (A) વાદળા અને હિમવર્ષા (B) મનવ સ્ત્રીની ગીચતા
 (C) તાપમાન અને વરસાદ (D) ખની ઉત્પાદન
- 10) GPS પ્રણાલી કયા દેશના લશ્કર દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલી છે ?
 (A) યુ.એસ.એસ.આર. (B) આફ્રિકા
 (C) જર્મની (D) યુ.એસ.એ.

વિભાગ - B

- નીચે આપેલા 11 થી 20 પ્રશ્નોના જવાબ એક શબ્દથી એક વિધાનમાં આપો.

પ્રત્યેકનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 11) 'જ્યોગ્રાફીયા જનરાલીસ' (Geographia Generalis) પુસ્તક કોણે લખ્યું હતું ?
- 12) રેન્ડિયર કયા પ્રદેશનું ઉપયોગી પ્રાણી છે ?
- 13) તૃતીયક પ્રવૃત્તિ કોને કહે છે ?
- 14) વિશ્વમાં સૌ પ્રથમ રેલમાર્ગની શરૂઆત કયા બે શહેરો વચ્ચે થઈ હતી ?
- 15) ભારતમાં આધુનિક પ્રકારની ટેલિફોન સેવાઓના મૂળ સ્થાન કયું છે ?
- 16) રેશમમાર્ગે કઈ ચીજવસ્તુઓનો વ્યાપાર થતો હતો ?
- 17) છૂટી-છવાઈ વસાહતોનું નિર્માણ કયા સ્થાને થાય છે ?
- 18) નાટમો સંસ્થા ક્યાં આવેલી છે ?
- 19) રંગછાયા પદ્ધતિનો ઉપયોગ ક્યાં થાય છે ?
- 20) સ્કેનરનો ઉપયોગ જણાવો.

વિભાગ - C

■ નીચે આપેલા 21 થી 30 પ્રશ્નોના સંક્ષિપ્ત ઉત્તર લખો. પ્રત્યેકના 2 ગુણ છે. [20]

21) ભારતની વસ્તીને વય જૂથોના આધારે કેટલા ભાગમાં વહેંચવામાં આવે છે ?
કયા કયા ?

22) ખનીજ એટલે શું ? તેના પ્રકારો લખો.

અથવા

ગૃહ ઉદ્યોગ એટલે શું ? તેમાં કઈ ચીજો તૈયાર થાય છે ?

23) પંચમ પ્રવૃત્તિ એટલે શું ?

24) આકાશવાણી દ્વારા કયા કાર્યક્રમો પ્રસારિત કરવામાં આવે છે ?

25) સરોવર બંદર માટેની ભૌગોલિક અનુકૂળતાઓ જણાવો.

26) વહીવટી કેન્દ્ર એટલે શું ? તેનાં ઉદાહરણ આપો.

27) પૃષ્ઠીય જળ એટલે શું ?

28) દ્વિ - પરિમાણીય આલેખ એટલે શું ?

અથવા

સારણીકરણ વિશે માહિતી આપો.

29) નીચે આપેલા અવલોકનો પરથી મધ્યક શોધો.

110, 125, 105, 135, 115

30) સમમૂલ્ય પદ્ધતિ માહિતીનું કયું લક્ષણ દર્શાવે છે ?

વિભાગ - D

■ નીચેના 31 થી 40 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર લખો. પ્રત્યેકના 3 ગુણ છે. [30]

31) નિશ્ચયવાદ વિચારધારા ચર્ચો

32) ખેતી આધારિત આનુષંગિક પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.

33) વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી પાર્ક કોને કહેવામાં આવે છે ? તે કયા શહેરોમાં આવેલા છે ?

34) પાઈપ લાઈનના લાભો જણાવો.

35) ઈ-મેઈલ વિશે ટૂંક નોંધ લખો.

36) ભારતના વિદેશ વ્યાપારની બદલાતી તરાહ સમજાવો.

અથવા

નદીબંદરો વિશે ટૂંક નોંધ લખો.

- 37) જલ પ્રદૂષણની અસરો જણાવો.
- 38) નીચે આપેલી આંકડાકીય માહિતીનો
150, 187, 242, 253, 257, 245, 207, 190, 212, 227, 239
- 39) પ્રવાહ આલેખની લાક્ષણિકતા સમજાવો.

અથવા

ટપકું પદ્ધતિ વિશે ટૂંક નોંધ લખો.

- 40) કમ્પ્યુટરની મદદથી સ્તંભ આલેખ કેવી રીતે તૈયાર થાય તે સમજાવો.

વિભાગ - E

- નીચેના 41 થી 45 સુધીના પ્રશ્નોના સવિસ્તાર જવાબ આપો અને 46 માં પ્રશ્નમાં નકશાપૂર્તિ કરો. પ્રત્યેકના 5 ગુણ છે.

[30]

- 41) વસ્તી ગીચતાને અસર કરતાં આર્થિક પરિબલો ચર્ચો.
- 42) વિશ્વના મહત્વના રેલમાર્ગો વિશે સવિસ્તર માહિતી આપો.

અથવા

ભારતના મુખ્ય આંતરિક જળમાર્ગોની માહિતી આપો.

- 43) ગ્રામીણ માનવ વસાહત પ્રણાલી વિશે સવિસ્તર ઉત્તર લખો.
- 44) માનવ સંસાધન - આ સંદર્ભે વિસ્તૃત ચર્ચો કરો.

અથવા

સાગરીય સંસાધન સંબંધી સમસ્યાઓ જણાવી તેના ઉકેલ જણાવો.

- 45) પ્રદૂષણ અટકાવવાના ઉપાયો
- 46) તમને આપવામાં આવેલા ભારતના નકશામાં નીચેની વિગતો યોગ્ય સ્થાને દર્શાવો.

- (1) સૌથી વધુ સાક્ષરતા ધરાવતું રાજ્ય
- (2) રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ નં. 7 અને તેના પર આવેલું એક અટક સ્થાન
- (3) ભારતનું એક દરિયાઈ બંદર
- (4) નૌ સેના કેન્દ્ર
- (5) ઊનનું ઉત્પાદન કરતું એક કેન્દ્ર

નોંધ : અંધ ઉમેદવારોએ પ્રશ્ન નં. 46 ના ઉત્તર લખવા

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

148(H)

(March, 2020)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्नपत्र में कुल 5 विभाग और 45 प्रश्न और एक मानचित्र हैं।
- 2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक दिए गए हैं।
- 3) प्रश्न के सामने लिखे गए अंक गुण दर्शाते हैं।
- 4) प्रश्नों की सूचना के अनुसार उत्तर लिखिए।
- 5) नया विभाग नए पन्ने पर लिखिए।

विभाग - A

■ निम्नलिखित 1 से 10 हेतुलक्षी प्रकार के प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प पसंद करके उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 1) 'इतिहास पर भूमि का प्रभाव' को महत्त्व देने वाला कौन था?
(A) कान्ट (B) स्ट्राबो
(C) एरिस्टोटल (D) हंटिंग्टन
- 2) विश्व में जनसंख्या की दृष्टि से भारत का कौन-सा क्रम है?
(A) पहला (B) दूसरा
(C) तीसरा (D) चौथा
- 3) मलेशिया के कौन-से लोग प्राथमिक प्रवृत्ति करते हैं?
(A) पालियान (B) लेप
(C) रेड इंडियन्स (D) सेमांग
- 4) भारत के किस शहर में आई.टी. क्षेत्र के संकुल कार्यरत नहीं हैं?
(A) गांधीनगर (B) भोपाल
(C) हैदराबाद (D) पुणे
- 5) अटलान्टिक एवं प्रशान्त महासागर को जोड़ने वाली नहर कौन-सी है?
(A) पेरिसिफिक नहर (B) पनामा नहर
(C) लिवरपूल नहर (D) स्वेज नहर

- 6) भारत में 1913 में सर्वप्रथम कौन-सी फिल्म प्रदर्शित हुई थी?
- (A) राजा हरिश्चन्द्र (B) आलम आरा
(C) पाकीज़ा (D) मदर इंडिया
- 7) आसियान संगठन का मुख्यालय कौन-सा है?
- (A) वियेना (B) काठमांडू
(C) जकार्ता (D) मिनसक
- 8) निम्नलिखित में से औद्योगिक केन्द्र कौन-सा है?
- (A) जोधपुर (B) जमशेदपुर
(C) चंडीगढ़ (D) वाराणसी
- 9) रेखा और स्तंभ आलेख में क्या दर्शाया जा सकता है?
- (A) बादल एवं हिम वर्षा (B) मानव जनसंख्या घनत्व
(C) तापमान और वर्षा (D) खनिज उत्पादन
- 10) जी.पी.एस. (G.P.S.) प्रणाली किस देश की सेना द्वारा विकसित की गई है?
- (A) यू.एस.एस.आर. (B) अफ्रीका
(C) जर्मनी (D) यू.एस.ए.

विभाग - B

- निम्नलिखित 11 से 20 तक के प्रश्नों के उत्तर एक शब्द से एक विधान में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 11) 'जियोग्राफिया जनरालीस' पुस्तक किसने लिखी थी?
- 12) रेन्डियर किस प्रदेश का उपयोगी प्राणी है?
- 13) तृतीय प्रवृत्ति किसे कहते हैं?
- 14) विश्व में सर्वप्रथम रेलमार्ग की शुरुआत किन दो शहरों के बीच हुई थी?
- 15) भारत में आधुनिक प्रकार की टेलीफोन सेवाओं के विकास में किसका योगदान है?
- 16) रेशम मार्ग से किन चीज वस्तुओं का व्यापार होता था?
- 17) छिटपुट आवास का निर्माण किन स्थानों पर होता है?
- 18) नाटमो संस्था कहाँ स्थित है?
- 19) रंगछाया पद्धति का उपयोग कहाँ होता है?
- 20) स्कैनर का उपयोग बताइए।

विभाग - C

- निम्नलिखित 21 से 30 प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :

[20]

- 21) भारत की जनसंख्या को आयु वर्ग के आधार पर कितने वर्गों में विभक्त किया गया है? कौन-कौन से वर्ग हैं?
 - 22) खनिज अर्थात् क्या? उसके प्रकार लिखिए।
- अथवा**
- गृह उद्योग अर्थात् क्या? उसमें कौन सी चीजें तैयार होती हैं?
- 23) पंचम प्रवृत्ति अर्थात् क्या?
 - 24) आकाशवाणी द्वारा कौन-से कार्यक्रमों को प्रसारित किया जाता है?
 - 25) झील बंदरगाह के लिए भौगोलिक अनुकूलताएँ बताइए।
 - 26) प्रशासन केन्द्र अर्थात् क्या? उसके उदाहरण दीजिए।
 - 27) पृष्ठीय जल अर्थात् क्या?
 - 28) द्वि-परिमाणीय आलेख अर्थात् क्या?

अथवा

- सारणीकरण के बारे में लिखिए।
- 29) नीचे दिए गए अवलोकनों पर से मध्यक ज्ञात कीजिए:
110, 125, 105, 135, 115
 - 30) सममूल्य पद्धति जानकारी का कौन-सा लक्षण दर्शाती है?

विभाग - D

- नीचे दिए गए 31 से 40 प्रश्नों के उत्तर मुद्दासर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :

[30]

- 31) निश्चयवाद विचारधारा की चर्चा कीजिए।
- 32) खेती आधारित आनुषंगिक प्रवृत्तियाँ बताइए।
- 33) विज्ञान और टेक्नोलॉजी पार्क किसे कहा जाता है? वे किन शहरों में स्थित हैं?
- 34) पाइपलाइन के लाभ बताइए।
- 35) इ-मेल के बारे में संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

36) भारत के विदेश व्यापार के बदलते प्रवाह को समझाइए।

अथवा

नदी बंदरगाह के विषय में संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

37) जल प्रदूषण के प्रभाव बताइए।

38) नीचे दी गई अंकात्मक जानकारी का मध्यस्थ ज्ञात कीजिए :

150, 187, 242, 253, 257, 245, 207, 190, 212, 227, 239

39) प्रवाह आलेख की लाक्षणिकताएँ समझाइए।

अथवा

बिंदु पद्धति के बारे में संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

40) कम्प्यूटर की सहायता से स्तंभ आलेख किस प्रकार तैयार होगा? समझाइए।

विभाग - E

■ नीचे दिए गए 41 से 45 प्रश्नों के उत्तर सविस्तार दीजिए और 46 वें प्रश्न में नक्शा पूर्ति कीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :

[30]

41) जनसंख्या घनत्व पर असर करने वाले आर्थिक परिबलों की चर्चा कीजिए।

42) विश्व के महत्त्वपूर्ण रेलमार्गों के विषय में सविस्तार जानकारी दीजिए।

अथवा

भारत के मुख्य आंतरिक जलमार्गों की जानकारी दीजिए।

43) ग्रामीण मानव अधिवास प्रणाली के विषय में सविस्तार उत्तर लिखिए।

44) मानव संसाधन के संदर्भ में विस्तृत चर्चा कीजिए।

अथवा

समुद्री संसाधन संबंधी समस्याएँ बताकर, उनका निराकरण बताइए।

45) प्रदूषण रोकने के उपाय बताइए।

46) आपको दिए गए भारत के मानचित्र में निम्नलिखित विगतों को योग्य स्थान पर दर्शाइए :

(1) सबसे अधिक साक्षरता वाला राज्य।

(2) राष्ट्रीय राजमार्ग नं.7 और उस पर स्थित एक विराम स्थल।

(3) भारत का एक समुद्री बंदरगाह।

(4) नौसेना केन्द्र।

(5) ऊन का उत्पादन करने वाला एक केन्द्र।

नोट : अंध विद्यार्थियों को प्रश्न नंबर-46 का उत्तर लिखना है।

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

148 (E)

(March, 2020)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains 5 sections, 45 questions and one map.
- 2) All questions are compulsory. There are internal options.
- 3) Figures at the right side indicate full marks for the questions.
- 4) Answer the questions based on instructions.
- 5) Start new section on a new page.

SECTION - A

- Questions from 1 to 10 are multiple choice type questions.

Select the correct answer from the options and write.

Each question carries 1 mark.

|10|

- 1) Who stressed significance of 'land on history'?
(A) Kant (B) Strabo
(C) Aristotle (D) Huntington
- 2) In terms of population India has which rank in the World?
(A) First (B) Second
(C) Third (D) Fourth
- 3) Which people of Malaysia are engaged in primary activities?
(A) Palyans (B) Lap
(C) Red Indians (D) Semang
- 4) In which city of India IT complexes are not functioning?
(A) Gandhinagar (B) Bhopal
(C) Hyderabad (D) Pune
- 5) Which canal joins Atlantic and Pacific Oceans?
(A) Pacific canal (B) Panama canal
(C) Liverpool canal (D) Suez canal

- 6) Which of these films was first released in India in 1913?
(A) Raja Harishchandra (B) Alam Ara
(C) Pakiza (D) Mother India
- 7) Which of these is the headquarters of ASEAN?
(A) Vienna (B) Kathmandu
(C) Jakarta (D) Minsk
- 8) Which of the following is the industrial centre?
(A) Jodhpur (B) Jamshedpur
(C) Chandigarh (D) Varanasi
- 9) What is shown through line and bar graph?
(A) Clouds and rainfall (B) Population density
(C) Temperature and rain (D) Mineral production
- 10) Which country's Army has developed GPS technique?
(A) U.S.S.R. (B) Africa
(C) Germany (D) U.S.A.

SECTION - B

- Answer the following from 11 to 20 questions in one sentence or one word each. Each question carries 1 mark : [10]

- 11) Who was the author of the book 'Geographia Generalis'?
- 12) In which region is the reindeer considered to be a useful animal?
- 13) What is known as Tertiary Activity?
- 14) The World's first railway train ran between which two cities?
- 15) Who played an important role in development of modern telephone services in India?
- 16) Which goods are traded by Silk Route?
- 17) Where does the scattered human settlement take a place generally?
- 18) Where is of NATMO located?
- 19) Where is choropleth method used?
- 20) State the utility of scanner.

SECTION - C

- Answer the following questions starting from 21 to 30 briefly.
Each question carries 2 marks :

[20]

21) India's population divided in how many age groups? State the age groups.

22) What is mineral? Write its types.

OR

What is household industries? Which things are made in it?

23) What is quinary activities?

24) Which programmes are broadcasted by Aakashvani?

25) Write the favourable geographical conditions for lake ports.

26) What is administrative centre? Give its example.

27) What is surface water?

28) What is meant by two-dimensional graph?

OR

Give brief information about tabulation.

29) Find out the mean of the following frequencies :

110, 125, 105, 135, 115.

30) Which characteristic does the Isotherm technique show?

SECTION - D

- Answer the following questions from 31 to 40 to the point.
Each question carries 3 marks :

[30]

31) Discuss the concept of determinism.

32) Describe agriculture allied activities.

33) What is known as science and technology park? In which cities are they located?

34) What are advantages of pipeline?

35) Write a short note on E-mail.

36) Explain the changing directions of Indian foreign trade.

OR

Write a short note on the river ports.

- 37) State the effects of water pollution.
- 38) Find out the median of the data given below :
150, 187, 242, 253, 257, 245, 207, 190, 212, 227, 239
- 39) Explain the characteristics of a flow diagram.

OR

Write a short note on dot method.

- 40) Explain how a bar graph is prepared with the help of a computer.

SECTION - E

- Answer the following questions from 41 to 45 in detail. Attempt question No. 46 on map. Each question carries 5 marks :

[30]

- 41) Describe the economical factors influencing population density.
- 42) Write a detailed note on important rail routes of the World.

OR

Discuss the major inland waterways of India.

- 43) Discuss the rural settlement in detail.
- 44) Discuss in detail the human resources.

OR

State the problems pertaining to the oceanic resources and suggest remedy.

- 45) State the remedies to prevent pollution.
- 46) Identify and locate the following places on the map of India given to you :
- (1) State with the highest literacy rate in the country.
 - (2) National Highway no.7 and a city located on it.
 - (3) One sea port of India
 - (4) Naval base centre.
 - (5) Any one centre – production of wool.

Note :- Blind candidates should answer question no.46.

